

מבט למסור שעורים בהסתכלות

דאמרי אינך
שי: פורים
אינו יום טוב
וקדחת אינה
מחלה. אבל
אצלנו בא"י,

קדחת היא דוקא מחלה כריבעי
ופוריק הוא ב"ה יום טוב גדול וכפול
שמנה, ותל אביב שלנו בפורים זה
היכל להוכיח!

טודה אגני ומתודה לפניכם, רבותי,
כי לא נסעתי בפורים זה לת"א פשוט
מפני שלא יכלתי להשאיר את ירוש-
לים לברה וריקה מאדם, ביהוד עכשיו
לאחר שהמטרה האנגלית הלכה והג-
דוד העברי טרם נוסד. שערו כנפשכם
יותר מאלפים נפש מאחב"י רצו בערב
שבת מירושלם לת"א, מי ברכבת ומי
באוטומובילים והכל לכבוד פורים!
ואני נסעתי לי דוקא לאחר המעשה,
בשושן פורים, או כמו שאומרים הגוים:
After the Ball.

וכפי שמסרו לי תלמידי דחתם
מתוך התפעלות היה פשוט יריד גדול
בת"א כנוס של כל אהב"י, והטרם
גדול ממש כמו בערב כריסטמאס.
לחבריי, בלונדון הבירה, עד שבקרב

שבת בצהרים לא נשארו; בכל החנויות
מאזני המן, בכל הקיוסקים לא נמצא
עוד אפילו "דרכו" אחד לרפואה מחמת
שהטפו את ה"משלח-מנות" שלי ממש
כותידים כמו "מיימצה", ומה שגרוע
מזה הוא שתלמידותי המסכנות נת-
עגנו בלי ליל שבת קדש, ונשארו בלי
ה"עז מות" שלהן.....

ויודעי דבר מפליגים ואומרים כי
ה ק ר נ ב ל של ת"א דהשתא היה
ממש כמו בפריו או בניס לפרסומא
ניסא; ולא עוד אלא שבתוך ים התה
לובה בחצות ת"א, כפלים מיוצאי
מצרים— כן ירבו! —, גראה גל ארום
של תרבושי בני דודנו, שהרגישו את
עצמם "מיתל פירכארו" (כמו בפריו!),
ובאו אלינו לכבש את המלכה בביתנו...
אלא, שתחלוכה זנ היתה מעין
ת ע ר ו כ ה, המשך לירי, שיש
בה משום ריקלמה ופרסום לתוצרת-
הארץ ולפרקמטיא של חו"ל, למצות
של פסה ול"גראגרים" (מרעישים) של
פורים, בקצור: פרנסה! ואני איני
מתרעם חלילה על זה. אדרכא! יתפר-
נסו אחב"י זה מזה, וידעו לכהפ"ה
טעם של פקיון בשעת משמר כי לא
בכל יום פורים, והרוי כל הכספים ואלפי
הפונטים נשארים בתוך המשפחה, חוץ
משני שלישים לרכבת ולאוטומובילים..

ומדרש א נ ד י י ש כי
בנשה המסכות המוצלח שלו השתתפו
כפליים מיוצאי ירושלים, בלומר בערר

אל ה ח ג ה ע מ מ י הוה, ובאתי
סוף סוף לירי מסקנא שצדקו חו"ל
באמנם: עתידיו כל חגי ישראל להת-
בטל חוץ מפורים, ואסור להג זה שית-
בטל חלילה! ביהוד כהניתי מכני-
ודנו ששכרו להם כסאות אצל בתי-
הקפה הערבים אשר ברחוב יפו ושלמו
במיטב בספס ש ל ל י נ ג אחד
לכל כסא, כדי לשבת בנגילה ולעשות
"קיה" ולתענג מה"קרטוניות" (מס'
וביחוד בת"א!...)

ואתם הרבו צחוק, הרבו לענ:
הביב עלי חג הפורים דירושלים מכל
הנשפים והקרנבלים שלהם בת"א.
ראשית כל, הרי יש לתארת אל-תאנאק
שלנו מעין מנופולין על פורים, גחד
מת שהם עג'אמים, אנשי פרס ומדי,
ומחותנים קרובים וגדולים עם ויותא
ואוחשוורוש מקדמת-דנא, "מסחסי"
הנעלים שלהם מושחים במשך כל השנה
את הנעלים, ובפורים הם מושחים את
פ נ י ה מ במשהה השחורה לשם
מסכה, וכשהקב"ה רוצה גם ומטאטא
יורה תצים, ומטאטא זה שהוא משמיש
לובלים בכל ימות השנה נהפך לכבוד
פורים לרובה בידי המן ועשרת בניו
או לשרביט הזהב בידי המלך אחשר-
רוש.

נדחקתי בפורים זה בין הקהל
אשר ברחוב יפו והסתכלתי בלא מסות
— כל השכורים מתפכחים בפורים ור'
עומות אינו לובש מסוה בחג המסכות
— אל ה"קרב" של הארת אל תאנאק
ושכונת ה"כוכר", התבוננתי מסביבי

"ארץ ישראל" מן הגליל העליון עד
הגליל התחתון בתוך מאות הווגות, לפי
נגילות ה"ג' אובנד" של סילבר, השבתי
בלבתי: תיתי להם לצעירי הע.צ.ע.
שיסדו להם אגודה זו, שאלמלי כד,
היו כל הצעירים והצעירות מרקדים
עכשיו ב"בריסטול" ובקטמן, ושומעים
תורה מפי הרבנים באהלי יפת שנקרא
Y.M.C.A. והצעירות היו אומרות
Surtout pas de l'hebreu!
כלומר: רק לא עברית", כידוע, ועכשיו
הם עוסקים במצוות ובחלוקת פרסים
לתוצרת הארץ ולקרן-הקיסמת ומרקדים
בלשון הקדש וביחוד עוסקים הם כדב'
ריס-שבצדקת, כגון: מלחמה בתוך הור
ומפיצים תורת הפנקסים בישראל,
ואלמלי לא באה העצ"ע אלא בשביל זה
— דינו!

ולא להנם שואלים הערבים: אימתי
יבוא "עירא-כיאסכארא" (חג הצחוק)
והיהודים ירוצו ברחובות ויעשו: "ררר..
ררר!"?

לא התחפשתי הפעם בנשף היפה של
הסתדרות הצעירים העברים, מפני
שלקחו ממני תלמידי את המסכה, כידוע,
והסמקינג הלכן שלי נמסר למכירה
כללית, ככתוב בפרוש ב"דרכו" הקדוש.
ואולם כשראיתי את כל הלחץ, זה
החץ, על פתחי האולם של גן עדן
במגרש הרוסי ואת כל המסכות היפות,
את הלהב הארום של הרגעש בלכות
הצעירים והצעירות, הצצתי מבעד
לחרכים לתוך אהל-כשפים וראיתי שם
מעשה להטים של הקונרסים וחקונר-
סיות למיניהם, ובשרקדתי יום משבת

שיבוא בני-דודנו אל ההר שלנו ולא
תלך "מרגריתת" של מאה-שערים אל
העמק והמדרון שלהם, כאן, לכהפ"ה,
יהיה להם ד"א!...
כמו שאמר פעם מנהל הסמנכ
המזרחי, לנערות דברי מוסר לתלמידר
תיו: אם הבחור אוהב אתכן, תגרנה לו
לבוא לבית אביכן בשבת-קדש ולאכל
פשטידא ואח"כ לשבר צלחות... ובינך
תים, כך מספרים, הוא אורב להן
כסימטאות האפלות ועוקב את צעריהן
לכל תפגשנה חלילה באיזה צעיר, ויש
אומרים כי פנה מטר של חייטים למוד
את ארך השרוולים והשמלות שלהן,
עפ"י השולחן-ערוך המזרחי....

וכשישבתי בין הקרואים לנשף
הפרויה, שנערך בשבוע זה לכבוד הקונ-
סל הצרפתי הכללי לפני נסעו לשושן-
הבירה, למדתי כמה וכמה דברים יפים,
ראשית חכמה נוכחתי לראות בפעל
ממש כי אין לך עם, שהוא מסוגל
ומוכשר לכל דבר כישראל עמד, וקשיש
צדק, למשל, בבמה מנינים של צ ר
פ ת י ס (פרנצויזים בלע"ז), כדי
לערך בנקט ושמתח-מצוה לצרפתי,
מוצאים אותם אך ורק אצל עמנו: הפך
ביה והפך ביה דמאלי ביה. גם לפני
המלחמה היה הקונסול הרוסי ביפו מת'
פאר ב"קולונייה של ו", כלומר: בתל-
אביב... ולא אגזים אם אומר, כי בתוך
כל המסובין באלנבי בשעת הכנקט לא
היהם — תשגו אלא שמוטב, לדעתי,

צרפתים אמתיים...
ועוד דבר אחד למדתי בשעת הסער
דה כי לוח התפריט שהוצג לפני האור-
חים נערך ע"י יהודים דוקא,
וראית לדבר שהכל נדפס בצרפתית ולא
היה זכר אפילו לאות אחת עברית...
וכשהתבוננתי אל התפריט Menu
בלע"ז נזכרתי במעשה קטן ומתאים:
פרופיסור אחד בהרצותו לפני תלמי-
דיו ע"א האפשרות להשפיע על השומע
עם לא רק בדבור בלבד אלא בטון של
הדקלום, ציון להם עובדה ממשחק
מפורסם אחד, שידע להקריא לוח
תפריט של השלחן ולהביא את השומע
עם לידי דמעות ממש.

קם אחד התלמידים והעיר:
— "בודאי קרא המשחק את מ ה י
ר י המאכלים, האין זאת?"...
לו קרא המשחק הלז את התפריט
שלנו, היו בודאי השופעים מעוררים
קינות כמו בתשעה באב...
כל זה ספרתי לכם רק דרך אגב,
לא כדי לעורר אתכם לידי בלי חסד
ושלום, אלא כדי שלא אצטרך לספר
לכם את פרטי הנשה והנאומים, שבודאי
קראתם בעתונים, ואולם רק אחת אנלה
לכם, בי הקונסול התנה בפרוש ובתנאי
קדם למעשה שלא ירבו בנאומים. אלא,
גדולה הלגימה שהיא כקרבת את הלכ-
בות ומאריכה את הלשון ביחוד אצל
אחב"י. וצריך להודות רבותי, כי מכל
הנאומים והדרשות ששמעתי ע"א צרפת
החפשיית גם קצת משידי "מה יפית"

כנהוג, כיצאתי דק נאום אחד ציוני
אמתי מפי ה ת ד ה נ ש פ בכבודו
ובעצמו, נאום הנכר תוקם על, בצרפת
הית טהורה ונשנבה, שלמד, כנראה,
מפי הנואמים היהודים שלנו וביתוד
מפי המתורגמנים....
מי היו בין הקרואים? — אליאנסים
טים, בנקיסטים, רביוניסטים, בלר
פיסטים, וכלם שתו מיין הקולוניסטים,
מהשמפניה הכיזוניה של הכרכל-המור
רהו בירושלם, בין האורחים תהשבים
והנואמים היה גם שרההשכלה מליבריה
באפריקה, טבא לפתיתת המכללה לנש
אר בארץ עפ"י רשיון מיהוד של מינדל,
להיות כתב הרשמי על ה"דרכו".
ותיתי להם למסדרי הבנקט שעשו
בחכמה והפרידו בין הדביקים, כלומר
בין איש ואשהו, מהמת שידעו כי
האורחים הלא באי הפעם לשם ת ע
גו...
ונפלא הרבה: כישאך קמו האורחים
ממקומותיהם מהרו ה"ג' יפוס" המצד
ריים לכבדת את הנרות, זכר לחשך
מצרים, ואולי נעלמו או וחלכו לטייל
אובעת בקבוקי השמפניה משיירי
הסעודה ולא נודעו עקבותיהם עד היום
הזה? הוא אשר אמרתי: אם קיש אינו
באן, "חכם" יש כאן לכשרות, באם חכם
יש באן, שמפניה אינה כאן... * *

זבשעת שעמד לופו ונאם את נאומו
המצוין בצרפתית וחזקיד בעבי

הנדרשים שהוצאתי מכיסו על מחיר הקובץ אף חלק אחד מני אלף בעד הער ל הגדול שהיה לי במשך שעות של מות מתמונות. השיריה והמאמרים שהכיל הדרבן הזה? לא אצא ידי חובתי עד שאפריון אמטי לך בעד מפעלך זה שיצא כה יפה בחצוניותו ועשיר בתכנו ובבריחות כל כך חדה ונקיה. באמת, הני מלי דבריחותא הני לפני כעין אאפקלריה מאירה שעל ידה הסתכלתי להחיים הרציניים בארץ ביותר בהירות. ממה שמצאתי בתוך הדעות העתונים או בשיחות רעים.

ומכיון שאירע הדבר שאני כותב אליך, אספר לך מעשה שהיה בענין זה, ומעשה שהיה כך היה:

ראתה הפלונית'ט שלי שאני קורא את "הדרבן" ומבדח את דעתי בהנאה רבה כזו שאני פורץ בצחוק כל רגע, התחילה לשאול מה זה ועל מה זה? עד שכברתני בהתפקיד הנעים לחקורא לפני (בהעתקה, כמובן) את כל הכתוב. נו, עברתי ממש עבודת פרד עד שכלית, עד שהגיע זמן סעודת פורים. ונתקים בי הפסוק: בזעת אפך תאכל אונייהמן.

בתודה ובברכתיהשלום, אחד ממערידיך ותלמידך הכי חרשים בנימין וייזר עובר אורח (תי' בלע"ז).

עוד רשימה קטנה שכחתי: התבוננתי בת"א אל תכנית העיר ומצאתי רשימה של 182 רחובות בנימטריא: ד י ז נ ג ו פ א י ה ו?

ובשעברתי. בנחלת בנימין פניתי לצעירה אחת ושאלתי בעברית, כמובן, היכן גר עתונאי פלזני.

— אן ג ו ר י ט טאם, השיבה לי בעברית תל-אביבית צחה. כוונתה היתה, כנראה, לאמר לי: הוא ג ר שם, ופירושו בלשון הקדש של אודיסא: הוא בוער שם...

ועדיין אומרים כי אין השפה העברית מתקדמת בתל-אביב? * *

לסוף, רבותי, מכתב שקבלתי מאת תלמידי הכיתה ומהשובי התיירים האמריקאים בארצנו, יהודי תלמיד חכם ומתלמידיו של בריינין, המתגורר עם זוגתו במלון הגדול והיפה של בוד נחום בת"א. זוהי כמו שאומרים לטיפה על לחי של ר' עזמות על ה"דרבן" שלי, ומחמת שנכנס בנו "הדבוק" ר"ל ואני עיה ויגע משתי ההצגות הנחרדות, הנני מוסר את המכתב כמו שהוא. מלה במלה:

תל-אביב, שושן פורים תרפ"ו. לכבוד מורי ורבי ר' עזמות, וחרו קראי את קובץ הלצון לפורים, "הדרבן", יצירתך המצליחה. שחגשתי בתור משלח-מנות לפני קהל קוראיך. אמרתי לנפשי: האמנם ישלמו המשת

התיבת הלה יהודית בירושלם עיה"ק. מיכן מאליו, כי מנחל הביתן הומיו מיר בשבילם סעודת-שבת כדבעי בפני סיון הכשר של ג-מ, והרגישו שם טעם גר-ערן ממש, כמו בא"י.

ואת זה לעומת זה עשה אלהים: בשעה שהכרון פליכס די מנשה ממצרים עוזב את כל תענוגי עירו וארצו ונוסע בשבוע זה לגליל כדי להתענג, — כמו שאמר לי בפרוש במלון אלנבי, בחמי טבריה Get endroit magnifique.

סלומיך המקום הנחרד הזה, בה בשעה הגיעו למצרים שני אדירי-איומה של הרוג'רים, יוליוס רוזנוולד משיקגו, והמיליונר גימבל, יהודי גם הוא, שניהם, כנראה, טרודים אצל

תות-ענדר-אמון, כלומר: פרעה מלך מצרים בלוקסור, ומתענגים בחברתה הנעימה של בת-פרעה בחילואן או בהליופוליס, וע"כ אינם יכולים להטריח את עצמם ליום או ללילות גם לא, ולהאציל זכיסם לא רק על השחורים בשיקגו ובמצרים אלא גם על א"י.

אפשר מאד שידידנו זה חרש לבוא לא"י שמאו יבוא ועד בית-העם לתבע כבינו את עשרים והמשת אלפים הדור לרוב עם רוחים, ש ת ב ט י ח עיד לפני המלחמה. לבנין בית-עם בירושלם, בשעה שעשו לו קבלת פנים נחרדה וטרסק גדול לכבודו כאן, כנהג אצלנו...

להם לזרא והם מתגעגעים פשוט אהרי * *

בירושלים עיה"ק ראיתי את כל המקור מות הקדושים של ה ס ו א ת קברות הצדיקים של ה ס ו מבל ה"קולונים" של אחב"י שעל אודותם שמעתי באמר דיקה — לא ראיתי כלום.

תובתו בתור ראבאי ראשי ומנחל חברת תיירים חשובה כזו, היא למנות לא גאידים ערבים כי אם גם גאידים (טורידרד) יהודים, שזיבולו את היהודים למקומות שלנו ויראו להם את ארץ-ישראל.

אני מקוה כי כבודו וגם חברי הקומ' פני שלו, שהם בודאי יהודים כשרים ונאמנים לארץ, ישימו לב להערתי זו לטובת התיירים היהודים האמריקאים בא"י.

איני יודע מה עשה ה"ראבאי טומס קוק את קומפ". בענין זה, ואולם יודע אנכי כי ארבעה תיירים יהודים עשיריים משירתו האמריקאית נכנסו לביתו בצלאר והתחננו לפני המנהל, שימציא להם מקום כשר של יהודי, שיכין להם לכבוד שבת סעודה יוו ד י ת אמיתית, עם דגים יהודים ממולאים, הבאים בכלכל ובחודל, עם מרק באמר ריות, ביציהמין מוקצות בבצל וכבד, רגל-בטשאלענט (פיטשיא בלע"ז), פש' טיודא ופוניל של אמריות, בקצור: יין לקדוש וזמירות לשבת, עם כל הדקדוקים והפרטים, מחמת שהלחם-הקלוקל שהם אוכלים על שלחו הנכרים היה להם לזרא והם מתגעגעים פשוט אהרי

ריאות! — בעתון דאר-היום ימ"ו ולא עוד שהוא מהויב לשלשל לערו ונסה לכבש את מלכתו, וכשלא הצליח אמר באנגלית: "אי אפשר לכבש את הד Cleverness המרהשכלי של היהודים!"... ולומר המלחמה הזו על הלוח, צלמו את שני הרבנים: את הר"ג סטורס והר"ג ציטרון מפ"ת...

ומשם הלכנו לבקר את הפרדסים ולר אות את אריות תפוחי-הזהב למשלוח הו"ל. פנה המושל לפקידו מר א. ואמר לו באנגלית: שאל נא אותם אם זוהי American package (אמריקן פקג' מיר שאל הפקיד היהודי את הפועלי-בעברית: כבוד המושל שואל אם זהו פקד ג' אמריקאי? התפרץ המושל בצחוק ואמר לי: שמענא, עברית שכזו גם אני יודע ואיני זקוק לך! * *

וסדנא דארעא חד הוא: כשהיה משפט ביוליס ברוסיה יצא פסקדין מלפני הפוניג, שאמנם היהודים זקוקים לרם, אבל ביוליס הוא נקי וחרף מפשע, ובמשפט השלום של סמילנסקי וכן גוריון יצא פסק דין שאמנם המכתב של רחובות הוא כלו מלשינות, אלא שסמילנסקי חר מפשע... * *

ומספרים כי אחד התיירים היהודים פנה בשבוע זה במכתב להרב ק: לכבוד ראב"י טומס קוק את קופני! הנני שמח להודיע לכבוד ורתי כי נחתי מהשהות הטובה שלחבד רתכם, ואולם בתור יהודי, מוצאאני לנחוצ להודיע לך, כי במשך זמן שתי

בלוית הקצין שלנו, ושם ישב לשהק בשחמט עם הרב ש. ציטרון ונסה לכבש את מלכתו, וכשלא הצליח אמר באנגלית: "אי אפשר לכבש את הד Cleverness המרהשכלי של היהודים!"... ולומר המלחמה הזו על הלוח, צלמו את שני הרבנים: את הר"ג סטורס והר"ג ציטרון מפ"ת...

ומשם הלכנו לבקר את הפרדסים ולר אות את אריות תפוחי-הזהב למשלוח הו"ל. פנה המושל לפקידו מר א. ואמר לו באנגלית: שאל נא אותם אם זוהי American package (אמריקן פקג' מיר שאל הפקיד היהודי את הפועלי-בעברית: כבוד המושל שואל אם זהו פקד ג' אמריקאי? התפרץ המושל בצחוק ואמר לי: שמענא, עברית שכזו גם אני יודע ואיני זקוק לך! * *

וסדנא דארעא חד הוא: כשהיה משפט ביוליס ברוסיה יצא פסקדין מלפני הפוניג, שאמנם היהודים זקוקים לרם, אבל ביוליס הוא נקי וחרף מפשע, ובמשפט השלום של סמילנסקי וכן גוריון יצא פסק דין שאמנם המכתב של רחובות הוא כלו מלשינות, אלא שסמילנסקי חר מפשע... * *

מאודיסה! — שנכנסה לבית רופא אחד ושאלה מאתו אם כאן יושב ד"ר פערד (סוס)?

— לא, ענה הרופא, כאן יש ד"ר אוקס (שור). — אה, כן! — ענתה האשה בתמימות — ידעתי כי זהו מין בהמה, אבל לא זכרתי איזו? * *

וגם הרבונה זכור לטוב: המושל שלנו נמנה בזמן האחרון לחבר נכבד ופעיל בגדוד מגיני השפה העברית, והוא ראיה: ביום פתיחת הותע-היפה היפה של צו קר מ'ו במנדל-דוד (אנב, האם בקרתם כבר את התערוד כה האמנתית היוצאת מן הכלל של הציר-האמן אברהם נימן?), בא המושל, כדרכו, בלוית אחד מטובי הסוחרים שלנו מר כ. כשהציג זה האחרון את האמן לפני המושל, פנה אליו בעברית בדבר התערוכה שלו, והאמן ענה לו במחילה ב"ר ורגו, כלומר בגרמנית... והתנצל שמפני טרדתו לא הספיק עדיין ללמד עברית, בידוע, פנה המושל אל מר כ. ואמר לו: הגרנא בשמי למר צוקרמן, שאם לא ילמד מחר עברית, אמסר אותו לוועד-הלשון או יותר נכון לגרוד מניני השפה העברית! * *

ותלמידי מפתח-תקוה מתלמן לי זה עכשיו כי המושל בקר את מושבתם

רית את המלים "על נהרות בבל", נחיו ולחיש לי שכני מימין, ממוכירי מלוד יוו, וספר כי הקולוניל קיש נתמנה לגזבר רשמי של התקציב הנה"צ ולא בבלי, ומוד רשמתי לפני את השירה הקטנה הזו: רע היה לנו לשבת על נהרות בבל, אבל רע יותר לשבת על נהרות קישו... * *

ובין לגימה ללגימה ספר לי שכני המזכיר הפקה מעשה שהיה, והנני מוסר לכם בזה את העובדה בשם אומרו:

הר"ר פ—ר בעירנו — כך פתח את ספורו ברצינות גמורה — הוא רופא מצוין וגם אדם נחמד, אבל בעל זכרון חלש מאד, כנראה. בזמן האחרון בקר את הקונסול המצרי שהיה חולה, ובשעת כניסתו פנה אליו בגרמנית ואמר: "ווי נעהטס הערר "וואן-סטעפ" (מה שלומך, אדוני וואן-סטעפ?).

— "כזה אתה אומר?" — נתעורר פתאום הקונסול ממקומו — "וואד-סטעפ" אתה קורא לי? שמי: שימי!

— אה, סליחה, אדוני הקונסול, — ענה הרופא המסכן כמתנצל — אמנם ידעתי כי יש איזה דקוה, אבל לא זכרתי היטב אם "וואן-סטעפ" או "שימי", פרדון מוסיו! מובן מאליו, כי הרופא לא הוסיף לראות את פני חולה זה שוב, וספרתי לשכני מעשה אחר, להכביל אלף הבולות, באשה אחת — נניח